

تعیین تأثیر آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض

معصومه مطلق^۱، ذبیح پیرانی^۲، پریسا امیری‌زاهد^۳

^۱ هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

^۲ هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

^۳ کارشناسی ارشد مشاوره دانشگاه آزاد اسلامی واحد اراک

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تعیین تأثیر آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض انجام شد. روش این پژوهش نیمه‌آزمایشی از نوع پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه‌ی آماری شامل زوجین متعارض زنان شهر اراک در نیمه اول سال ۱۴۰۰ که برای حل مشکلات مربوط به مسایل خانوادگی و زناشویی به مراکز مشاوره خانواده و روان این شهر مراجعه و تعداد آنها حدوداً ۲۲۰ نفر بوده و از بین آنها تعداد ۳۰ نفر برحسب شرایط ورود به پژوهش به عنوان نمونه انتخاب و به صورت گمارش تصادفی در دو گروه آزمایش (۱۵ نفر) و گروه کنترل (۱۵ نفر) جایگزین شدند. پس از انجام پیش‌آزمون به کمک پرسشنامه‌های کیفیت زندگی (SF-36)، سبک‌های حل تعارضات زناشویی (ROCI-II) و بهزیستی روان‌شناختی ریف (RSPWB-18) گروه آزمایش هشت جلسه ۹۰ دقیقه‌ای مشاوره گروهی با رویکرد ساختاری براساس کتاب خانواده و خانواده درمانی مینوچین (۲۰۱۳) را دریافت کرد. در حالی که گروه کنترل هیچ برنامه‌ی مداخله‌ای دریافت نکرد. پس از پایان دوره آموزشی از هر دو گروه پس‌آزمون به عمل آمد و داده‌های به دست آمده با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد) و آمار استنباطی (تحلیل کواریانس چندمتغیری) با کمک نرم افزار SPSS ویراست ۲۵ تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد که آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض تأثیر مثبت و معناداری داشته است ($p < 0/05$).

کلیدواژگان: مؤلفه‌های رویکرد ساختاری، کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی، بهزیستی روان‌شناختی، زوجین متعارض.

مقدمه

خانواده بنیادی‌ترین شکل اجتماعی و اصلی‌ترین جزء اجتماع است. دستیابی به جامعه سالم در گرو سلامت خانواده و تحقق خانواده سالم مشروط به برخورداری افراد آن از سلامت روانی و داشتن ارتباط مطلوب با یکدیگر است، همچنین خانواده مهم‌ترین عامل رشد شخصیت فرد است (سادوک، سادوک و کاپلان، ۲۰۰۶).

به نظر می‌رسد، از عوامل تأثیرپذیر از آموزش رویکردهای ساختاری خانواده، بهزیستی روان‌شناختی^۱ باشد. بهزیستی روان‌شناختی ساختار پیچیده‌ای است که ابعاد متفاوتی دارد؛ برای مثال، این ساختار، هم شامل وجود عاطفه‌ی مثبت و هم نبود نسیب درماندگی روان‌شناختی است (ویلیامز^۲، ۲۰۰۳). ریف نیز بهزیستی روان‌شناختی را رشد و شکوفایی توانایی‌های بالقوه واقعی فرد تعریف کرده است و آن را فرایند رشد همه جانبه در گستره‌ی عمر می‌داند (ریف^۳، ۲۰۰۳). امروزه پژوهشگران و سازمان‌ها، محیط‌های کاری و منابع مربوط به آن را برای بهبود بهزیستی و عملکرد کارکنان، بررسی‌های دقیق علمی کرده‌اند. تز «کارکنان شاد-کارکنان بارآور» پیشنهاد می‌کند کارکنانی که سطوح بیشتری از بهزیستی را تجربه می‌کنند به خوبی نیز کار می‌کنند و برعکس (نیلسن^۴، ۲۰۱۷).

توجه به کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض می‌تواند سطح سلامت روانی خانواده را کاهش دهد و نیز سبب شود که فرد احساس مثبتی نسبت به زندگی زناشویی خویش داشته باشند و باعث گردد که سطح کامیابی روانی و به عبارتی بهزیستی روانی آنان افزایش یابد که نتیجه آن محکم شدن بنیان خانواده به عنوان پایه و اساس جامعه سالم است و رفته رفته آمار طلاق و مشکلات ناشی از آن در جامعه کاهش می‌یابد.

اهداف تحقیق

هدف کلی:

تعیین تأثیر آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض شهر اراک در سال ۱۳۹۹

اهداف جزئی:

- تعیین تأثیر آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی زوجین متعارض
- تعیین تأثیر آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر حل تعارضات زناشویی زوجین متعارض
- تعیین تأثیر آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه‌ی اصلی:

آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض تأثیرگذار است.

فرضیه‌های فرعی:

- ۱- آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی زوجین متعارض تأثیرگذار است.
- ۲- آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر حل تعارضات زناشویی زوجین متعارض تأثیرگذار است.
- ۳- آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض تأثیرگذار است.

1. Sadok, Sadok & Caplan

2. Quality of Life

3. Williams

4. Ryff

5. Nilson

تعاریف مفهومی و عملیاتی متغیرها**تعاریف مفهومی:**

- **کیفیت زندگی:** در حالت کلی، کیفیت زندگی برای افراد مختلف در موقعیت‌های مختلف تعابیر متفاوتی دارد ولی اصولاً به رضایت افراد از زندگی خود برمی‌گردد. در نظریه کیفیت زندگی، ویژگی‌های زمینه‌ساز با متغیرهای واسطه‌ای وجود دارند که می‌توانند با افزایش احتمال شاد بودن باعث خشنودی از زندگی شوند. در نظریه کیفیت زندگی پایین بودن خودکارآمدی از جمله زمینه‌ساز ناخشنودی از زندگی است (فریش، ۲۰۱۶؛ ترجمه‌ی خمه‌س، ۱۳۹۶).

- **تعارضات زناشویی:** به نظر کاهن (۱۹۹۲) هر جا عدم توافق، تفاوت یا ناسازگاری بین همسران وجود داشته باشد، تعارض به وجود می‌آید. فاورز و السون (۱۹۹۲) نیز زوجین متعارض را ناراضی از عادات و شخصیت همسر و دارای مشکل ارتباطی در حوزه‌های گوناگون می‌دانند (افروز، ۱۳۹۶).

- **بهبزبستی روان‌شناختی:** تلاش برای کمال در جهت توانایی‌های بالقوه واقعی فرد می‌باشد. به عبارت دیگر تلاش برای استعلا و ارتقاء است که در تحقق استعدادها و توانایی‌های فرد متجلی می‌شود (ریف، ۱۹۹۵).

تعاریف عملیاتی:

- **کیفیت زندگی:** نمره‌ای است که آزمودنی از تکمیل پرسشنامه ۳۶ سؤالی کیفیت‌زندگی (SF-26) سازمان بهداشت جهانی (WHO) (۲۰۱۶) بدست آورد.

- **حل تعارضات زناشویی:** نمره‌ای است که آزمودنی از تکمیل پرسشنامه ۴۲ سؤالی تعارضات زناشویی (MCQ) بدست آورد.

- **بهبزبستی روان‌شناختی:** این متغیر نمره‌ای است که پاسخگویان در پرسشنامه ۱۸ سؤالی بهبودبستی روان‌شناختی ریف (RSPWB-18) بدست می‌آورند. کمترین نمره بدست آمده ۱۸ و بیشترین آن ۱۰۸ می‌باشد.

تعریف کیفیت زندگی در حال حاضر اتفاق نظر چندانی در زمینه چستی مفهوم کیفیت زندگی وجود ندارد. این مفهوم در حوزه‌های متفاوت علمی با برداشتهای متفاوت در حال حاضر بکار برده می‌شود. در اینجا به تعدادی از این تعاریف اشاره می‌شود:

۱. کالمن (۱۹۸۴) می‌گوید که «کیفیت زندگی گسترده‌ای و انبساط امید و آرزو است که از تجارب زندگی ناشی می‌شود» (طباطبایی، ۱۳۹۶).

۲. فرانس^۷ و پاورس (۱۹۸۵) می‌نویسند: «کیفیت زندگی، ادراک فرد از رفاه است که به نظر می‌رسد از رضایت یا عدم‌رضایت در حیطه‌های اصلی زندگی ناشی می‌شود» (خوارزمی، ۱۳۹۸).

تعارضات زناشویی**تعریف تعارض**

تعارض یک جنبه‌ی اجتناب‌ناپذیر ارتباطات انسانی است. هنگامی که دو نفر با یک دیگر صمیمی می‌شوند، احتمال بیشتری وجود دارد که تعارض را تجربه کنند؛ چراکه در خلال یک ارتباط خصوصی، عادت‌ها یا تفاوت‌ها بارزتر می‌شوند و می‌توانند آزاردهنده باشند. هرچند تعارض، برای رابطه‌ی زناشویی خطرناک نیست، چگونگی مواجهه‌ی همسران با آن می‌تواند خطرناک باشد. تعارض، نوعی کشمکش و درگیری است. وقتی برای یکی از همسران، انجام کار، گفتن حرف و یا داشتن فکر و احساس در زمینه‌ی مسأله‌ای خاص، مهم و ارزشمند باشد و برای دیگری چنین نباشد، همسران دچار اختلاف سلیقه یا اختلاف نظر می‌شوند و این، «تعارض» در ارتباط و فرآیند تفاهم را نشان می‌دهد. ناتوانی در تحمل نظر یا سلیقه‌ی مخالف، می‌تواند پیامدی فراتر از مشاجره‌ی ساده و گذرا داشته باشد و مجموعه‌ای از الگوهای رفتاری بین زن و شوهر ایجاد کند که نتیجه‌ی آن

⁶. Calman

⁷. France

⁸. Powers

خصوصیت و روابط آشفته باشد. تعارض عبارت است از عدم توافق و مخالفت دو فرد با یکدیگر، ناسازگاری و نظرات و اهداف و رفتاری که در جهت مخالفت با دیگری صورت می‌گیرد و همچنین ستیزه‌های بین افراد در اثر منافع ناهمسو و اختلاف اهداف و ادراکات مختلف (رابینز؛ ۱۹۹۱؛ به نقل از بهارستان، ۱۳۹۸).

تعارضات شناختی و عاطفی زوجین

برخی افراد سر هر موضوع و یا اتفاقی که از طرف فرد مقابلشان صورت می‌گیرد، پیش‌داوری و یا قضاوت زود هنگام می‌کنند که در زندگی آنها تأثیر منفی می‌گذارد. حل تعارضات زناشویی یکی از آرزوهای مشاوران خانواده است. اگر بپذیریم که هیچ زندگی مشترکی بدون تعارضات قابل تصور نیست، آن گاه می‌توانیم خود را از فشار چرایی به وجود آمدن مشکل برهانیم و در عوض به حل آن فکر کنیم. همه ما در زندگی کم و بیش شاهد مشاجره بین پدر و مادر بوده ایم و یا خود به عنوان والدین گاهی با همسرمان مشاجره کرده ایم. قدیمی‌ها می‌گفتند دعوا، نمک زندگی است. شاید منظور آن‌ها این بوده است که هیچ زندگی بدون دعوا نمی‌شود. اما موضوع این است که اگر این دعوای یا تعارضات در زندگی مشترک حل نشود، دیگر نه نمک زندگی بلکه سمی مهلک خواهد بود که اساس آن را به خطر خواهد انداخت. از این رو حل این تعارضات که مایه اصلی اختلاف در زندگی مشترک است، هم و غم مشاوران و کارشناسان خانواده می‌باشد و هرچه در این زمینه تلاش شود باز کم است. خوشبختانه با پیشرفت علم مشاوره و آشنایی نسبی مردم با مشاوره‌ها، استفاده از تکنیک‌های مختلف برای حل مشکلات زناشویی رواج پیدا کرده است. کتاب‌های زیادی در این زمینه چاپ می‌شود و الگوهای مختلفی برای کمک به زوج‌ها ارائه می‌شود (نوروزی، ۱۳۹۸).

تعریف بهزیستی روانی

در سال‌های اخیر، گروهی از پژوهشگران حوزه سلامت روانی با الهام از روان‌شناسی مثبت نگر، رویکرد نظری و پژوهشی متفاوتی برای تبیین و مطالعه این مفهوم برگزیده‌اند. آنان سلامت روانی را معادل کارکرد مثبت روان‌شناختی، تلقی و آن را در قالب اصطلاح "بهزیستی روان‌شناختی" مفهوم سازی کرده‌اند. این گروه نداشتن بیماری را برای احساس سلامت کافی نمی‌دانند، بلکه معتقدند که داشتن احساس رضایت از زندگی، پیشرفت بسنده، تعامل کارآمد و مؤثر با جهان، انرژی و خلق مثبت پیوند و رابطه مطلوب با جمع و اجتماع و پیشرفت مثبت، از مشخصه‌های فرد سالم است. امروزه دیدگاه جدیدی در علوم وابسته به سلامت بطور اعم و در روان‌شناسی بطور اخص در حال شکل‌گیری و گسترش است. در این دیدگاه و رویکرد علمی تمرکز بر روی سلامتی و بهزیستی از جنبه مثبت و نیز توضیح و تبیین ماهیت روان‌شناختی بهزیستی است (ریف و کیز،^{۱۱} ۲۰۰۳).

پیشینه تحقیق

تحقیقات داخلی

نامنی و دهمرده (۱۳۹۹) به اثربخشی خانواده درمانی ساختاری بر راهبردهای مقابله‌ای، انسجام و انطباق‌پذیری خانواده در زوجین دارای نارضایتی زناشویی پرداختند. یافته‌های پژوهش نشان داد خانواده درمانی ساختاری بر انطباق‌پذیری و انسجام خانوادگی و راهبرد مقابله مسأله مدار مؤثر است.

معصومی (۱۳۹۸) تحقیقی تحت عنوان بررسی تأثیر خانواده درمانی به روش ساختی بر کاهش تعارضات زناشویی زوجین متقاضی طلاق در سندج انجام داده است که نتایج پژوهش حاکی از آن بود که خانواده درمانی به روش ساختی تعارضات زناشویی را کاهش می‌دهد. همچنین نشان داد که بین زنان و مردان از نظر تأثیر خانواده درمانی به روش ساختی بر کاهش تعارضات زناشویی تفاوت معنی داری وجود دارد.

گودرزی، شیری و محمودی (۱۳۹۷) به تعیین اثربخشی آموزش مؤلفه‌های خانواده درمانی شناختی-رفتاری بر تعارض والد-

⁹. Robbins

¹. Ryff 0

¹. Keyes 1

فرزندى و تعارض زناشویی پرداختند. نتایج نشان داد آموزش مؤلفه‌های خانواده درمانی شناختی-رفتاری بر کاهش تعارض والد-فرزندى و تعارض‌های زناشویی گروه اثر داشته و این تأثیر در دوره پیگیری پایدار مانده است. نتیجه گیری: از آنجا که خانواده درمانی شناختی-رفتاری با به چالش کشیدن و اصلاح اندیشه‌ها و افکار، قواعد ذهنی، ادراکات و نیز با خودگویی‌هایی که مولد تعارض و الگوهای مراوده‌ای بدکارکردی در بین اعضای خانواده است؛ می‌تواند تغییرات درمانی لازم را در خانواده ایجاد کند.

تحقیقات خارجی

چانگ یو^۱ (۲۰۲۰) در تحقیقی مشخص کرد که الگوی خانواده‌درمانی شناختی-رفتاری در افزایش رضایت زناشویی بسیار مؤثر است.

وینسنت، ویشیز و گری^۲ (۲۰۲۰) در پژوهش خود به آموزش خانواده درمانی ساختاری بر حل تعارضات زوجین آشفته پرداختند. نتایج حاکی از آن بود که تأثیر آموزش خانواده درمانی ساختاری بر حل تعارضات زوجین آشفته زوجین مثبت و معنادار بوده است.

پارکوور، متریک، پارکوور و گریفن-اسمیت^۳ (۲۰۲۰) در بررسی اثربخشی خانواده درمانی ساختاری پرداختند به این نتیجه رسیدند که آموزش به خانواده‌ها با توجه به این رویکرد باعث افزایش رضایت زناشویی، کیفیت زندگی و کاهش ناسازگاری آنان شده است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از دسته تحقیقات کمی حال نگر بوده که به لحاظ روش اجرا جزء تحقیقات آزمایشی و از نوع پژوهش‌های نیمه تجربی، با استفاده از طرح پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه کنترل انجام شد.

جامعه‌ی آماری

جامعه‌ی آماری پژوهش شامل کلیه‌ی زوجین متعارض شهر اراک در نیمه اول سال ۱۴۰۰ بوده که برای حل مشکلات مربوط به مسایل خانوادگی و زناشویی به مراکز مشاوره خانواده و روان شناختی در شهر اراک مراجعه کرده بودند. تعداد این زوجین حدوداً ۲۲۰ نفر بوده است.

حجم نمونه و روش نمونه گیری

با توجه به اینکه طرح پژوهش نیمه‌آزمایشی است و در چنین طرح‌هایی از حجم نمونه‌های بزرگ استفاده نمی‌شود، حجم نمونه برابر با ۳۰ نفر در نظر گرفته شد که ۱۵ نفر در گروه آزمایش و ۱۵ نفر در گروه کنترل قرار داده شدند. برای انتخاب نمونه‌ها با مراجعه به مرکز بهزیستی شهرستان اراک تعداد ۱۰۰ نفر از کسانی که هنوز در حال مراجعه برای رفع مشکلات بودند شناسایی و پرسشنامه‌های تحقیق به همراه برگه توضیحات در اختیار آنان قرار داده شد تا در صورت تمایل به همکاری با پژوهشگر تماس بگیرند. پس از طی این مراحل ۸۵ نفر اعلام آمادگی برای شرکت در طرح نمودند که با استفاده از پاسخ‌های آنان به پرسشنامه‌های تحقیق ۳۰ نفر از زوجین دارای مشکل که دارای حد کمتر از متوسط کیفیت زندگی و بهزیستی روان‌شناختی و حد متوسطی از تعارضات زناشویی بودند به صورت هدفمند انتخاب و به صورت تصادفی در دو گروه آزمایش و کنترل گمارش شدند.

بررسی یافته‌های تحقیق

آزمون فرضیه‌های پژوهش

برای آزمون فرضیه‌های پژوهش از آزمون تحلیل کوواریانس استفاده شده است. از آنجایی که تحلیل کوواریانس جزء آزمون‌های پارامتریک بسیار حساس می‌باشد لذا باید ۶ پیش‌فرض اساسی در آن رعایت گردد که به شرح زیر می‌باشد:

^۱ . Chang Yoo 2

^۱ . Vincent, Wishes & Grey 3

^۱ . Parkover, Metric, Parkour and Griffin-Smith

۱. نمونه‌گیری تصادفی
 ۲. طبیعی بودن توزیع نمرات
 ۳. هم‌گونی واریانس‌ها^۵ که آزمون لوین و باکس این پیش‌فرض را آزمایش می‌کنند.
 ۴. پایا بودن: متغیر کنترل، آزمونی که به‌عنوان همپراش انجام می‌شود باید پایا باشد و متناسب با موضوع پژوهش و طرح باشد.
 ۵. اجرای همپراش قبل از شروع پژوهش
 ۶. همبستگی متعارف همپراش‌ها با یکدیگر: اگر پژوهش شامل دو یا چند همپراش باشد همبستگی همه همپراش‌ها با یکدیگر نباید بزرگ باشد (ضریب همبستگی آنها نباید بزرگ‌تر از ۸۰ درصد باشد)
 ۷. هم‌گونی شیب رگرسیون: برای اثبات هم‌گونی شیب رگرسیون باید مقدار F تعامل بین متغیر همپراش و مستقل را محاسبه کرد و اگر این شاخص معنادار نباشد پیش‌فرض ششم رعایت شده است.
 ۸. خطی بودن همبستگی متغیر همپراش و مستقل: برای اثبات این امر باید مقدار F متغیر همپراش حساب شده و اگر این شاخص معنادار باشد این پیش‌فرض رعایت شده است و اگر معنادار نباشد نشان می‌دهد که متغیر همپراش نامناسبی انتخاب شده است. پیش‌فرض اول در زمان انتخاب نمونه‌ها رعایت گردیده و پیش‌فرض دوم با استفاده از آزمون شاپیرو و پلک انجام شده و مابقی پیش‌فرض‌ها هم‌زمان با ارائه نتایج هر فرضیه ارائه شده است:
- آزمون فرضیه اصلی:** آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض تأثیرگذار است.

جدول ۱: بررسی پیش‌فرض همگنی واریانس‌ها با استفاده از آزمون لون

متغیر	آماره F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	Sig
کیفیت زندگی	۰/۹۶۱	۱	۲۸	۰/۳۳۵
حل تعارضات زناشویی	۰/۶۷۶	۱	۲۸	۰/۴۱۸
بهزیستی روان‌شناختی	۰/۰۰۱	۱	۲۸	۰/۹۸۶

همچنان که نتایج جدول نشان می‌دهد آماره‌های F به ترتیب (۰/۹۶۱؛ ۰/۶۷۶ و ۰/۰۰۱) در سطح خطای بالاتر از (۰/۰۵) به دست آمده و نشان از همگنی واریانس‌ها دارد

جدول ۲: بررسی پیش‌فرض عدم همبستگی همپراش‌ها با یکدیگر با استفاده از ضریب همبستگی

متغیرها	R	Sig
کیفیت زندگی پیش‌آزمون	۰/۲۵۸	۰/۱۶۹
کیفیت زندگی پس‌آزمون		
حل تعارضات زناشویی پیش‌آزمون	۰/۱۱۰	۰/۵۶۲
حل تعارضات زناشویی پس‌آزمون		
بهزیستی روان‌شناختی پیش‌آزمون	۰/۲۵۹	۰/۱۶۶
بهزیستی روان‌شناختی پس‌آزمون		

نتایج فوق نشان می‌دهد هیچ نوع همبستگی همپراش بین پیش و پس‌آزمون سه متغیر مذکور وجود ندارد.

⁵ Homogeneity of Variance .¹

جدول ۳: بررسی پیش فرض همگنی شیب خط رگرسیون

(Source)	(SS)	(df)	(MS)	F	Sig
گروه×پیش آزمون کیفیت زندگی	۴۱/۲۷۶	۲	۲۰/۶۳۸	۱/۰۵۹	۰/۳۶۳
گروه×پیش آزمون حل تعارضات زناشویی	۳۹/۱۰۷	۲	۱۹/۵۵۳	۰/۴۵۷	۰/۶۳۹
گروه×پیش آزمون بهزیستی روان شناختی	۱۳/۳۴۲	۲	۶/۶۷۱	۰/۹۰۴	۰/۴۱۹

از آنجایی که مقدار F تعامل بین هر سه متغیر هم پرآش (Covariate) و مستقل (۱/۰۵۹؛ ۰/۴۵۷ و ۰/۹۰۴) فاقد معناداری بوده و در سطح خطایی بالاتر از (۰/۰۵) به دست آمده اند این نتیجه نشانگر آن است که شیب رگرسیون هر دو متغیر وابسته در سطوح مختلف متغیرهای مستقل متفاوت نیست که در این صورت شرط اصلی اجرای آزمون کوواریانس رعایت شده است. لذا فرض صفر رد نشده و نشانگر آن است که پیش فرض همگنی شیب رگرسیون رعایت شده است. آزمون فرضیه و پیش فرض ششم یعنی خطی بودن رگرسیون همپراش و وابسته به صورت هم زمان اجرا شده است. نتایج هر دو در ادامه نمایش داده شده است:

جدول ۴: تحلیل کوواریانس آموزش مؤلفه های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان شناختی زوجین متعارض

(Source)	(SS)	(df)	(MS)	F	Sig	ضریب اتا
پس آزمون کیفیت زندگی	۳۲۹/۹۱۵	۱	۳۲۹/۹۱۵	۱۶/۸۴۳	۰/۰۰۱	۰/۴۰۳
پس آزمون حل تعارضات زناشویی	۸/۱۴۰	۱	۸/۱۴۰	۴/۱۹۹	۰/۰۲۶	۰/۲۷۸
پس آزمون بهزیستی روان شناختی	۴۴۰/۵۸۲	۱	۴۴۰/۵۸۲	۶۰/۱۵۲	۰/۰۰۱	۰/۷۰۶
گروه های مطالعاتی کیفیت زندگی	۲۴۲۱/۱۸۱	۱	۲۴۲۱/۱۸۱	۱۲۳/۶۱	۰/۰۰۱	۰/۸۳۲
گروه های مطالعاتی حل تعارضات زناشویی	۵۴۳/۲۱۵	۱	۵۴۳/۲۱۵	۱۳/۲۷۰	۰/۰۰۱	۰/۳۴۷
گروه های مطالعاتی بهزیستی روان شناختی	۱۴۰۴/۵۶۶	۱	۱۴۰۴/۵۶۶	۱۹۱/۷۶	۰/۰۰۱	۰/۸۸۵

با استفاده از مقادیر آماره F ردیف پس آزمون متغیرها (۱۶/۸۴۳؛ ۴/۱۹۹ و ۶۰/۱۵۲) که هر سه در سطح خطای قابل قبول (۰/۰۵) محاسبه شده است می توان نتیجه گیری نمود که پیش فرض خطی بودن رگرسیون همپراش و وابسته رعایت شده است. نتایج ردیف سوم و چهارم (گروه های مطالعاتی) نشانگر نتیجه نهایی تحلیل کوواریانس می باشد. از آنجایی که مقادیر آماره F این ردیف ها (۱۲۳/۶۱؛ ۱۳/۲۷۰ و ۱۹۱/۷۶) در سطح اطمینان ۰/۹۵ به دست آمده است و اندازه ضریب اثر (اتا) در سطح بالایی قرار دارد (۰/۸۳۲؛ ۰/۳۴۷ و ۰/۸۸۵) نشانگر اختلاف معنادار بین میانگین گروه ها بوده بنابراین فرض صفر رد و فرض پژوهش تأیید می گردد. بنابراین باید پذیرفت که: آموزش مؤلفه های رویکرد ساختاری باعث بهبود کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان شناختی زوجین متعارض شده است.

آزمون فرضیه فرعی اول: آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی زوجین متعارض تأثیرگذار است.

جدول ۵: بررسی پیش فرض همگنی واریانس‌ها با استفاده از آزمون لون

متغیر	آماره F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	Sig
کارکرد جسمی	۳/۶۴۴	۱	۲۸	۰/۰۶۶
اختلال نقش بخاطر سلامت جسمی	۰/۰۰۳	۱	۲۸	۰/۹۵۶
اختلال نقش بخاطر سلامت هیجانی	۳/۶۸	۱	۲۸	۰/۰۶۵
انرژی/خستگی	۰/۳۳۶	۱	۲۸	۰/۵۶۷
بهبودی هیجانی	۰/۷۱۵	۱	۲۸	۰/۴۰۵
کارکرد اجتماعی	۰/۰۰۳	۱	۲۸	۰/۹۵۶
درد	۰/۵۹۴	۱	۲۸	۰/۴۴۷
سلامت عمومی	۰/۲۴۶	۱	۲۸	۰/۶۲۳

همچنان که نتایج جدول نشان می‌دهد تمامی مقادیر مربوط به آماره F در تمامی گزینه‌ها در سطح خطای بالاتر از (۰/۰۵) به دست آمده و نشان از همگنی واریانس‌ها دارد.

جدول ۶: بررسی پیش فرض همگنی شیب خط رگرسیون

(Source)	(SS)	(df)	(MS)	F	Sig
گروه × پیش آزمون کارکرد جسمی	۰/۲۰۵	۲	۰/۱۰۳	۰/۰۹۴	۰/۹۱۱
گروه × پیش آزمون اختلال نقش بخاطر سلامت جسمی	۰/۵۸۹	۲	۰/۲۹۴	۱/۲۵۴	۰/۳۰۸
گروه × پیش آزمون اختلال نقش بخاطر سلامت هیجانی	۳/۴۵۸	۲	۱/۷۲۹	۴/۹۵۸	۰/۰۱۹
گروه × پیش آزمون انرژی/خستگی	۵/۴۹۶	۲	۲/۷۴۸	۰/۷۸۲	۰/۴۷۲
گروه × پیش آزمون بهبود هیجانی	۱۰/۷۵۵	۲	۵/۳۷۸	۲/۸۳۷	۰/۰۷۰
گروه × پیش آزمون کارکرد اجتماعی	۷/۴۶۹	۲	۳/۷۳۵	۲/۵۶۷	۰/۰۶۸
گروه × پیش آزمون درد	۱/۱۴۶	۲	۰/۵۷۳	۰/۴۱۶	۰/۶۶۶
گروه × پیش آزمون سلامت عمومی	۱۴/۵۸۴	۲	۷/۲۹۳	۲/۶۵	۰/۰۹۷

از آنجایی که مقدار F تعامل بین تمامی متغیرهای هم پراش (Covariate) و مستقل فاقد معناداری بوده و در سطح خطایی بالاتر از (۰/۰۵) به دست آمده‌اند این نتیجه نشانگر آن است که شیب رگرسیون هر دو متغیر وابسته در سطوح مختلف متغیرهای مستقل متفاوت نیست که در این صورت شرط اصلی اجرای آزمون کوواریانس رعایت شده است. لذا فرض صفر رد نشده و نشانگر آن است که پیش فرض همگنی شیب رگرسیون رعایت شده است. آزمون فرضیه و پیش فرض ششم یعنی خطی بودن رگرسیون همپراش و وابسته به صورت هم‌زمان اجرا شده است. نتایج هر دو در ادامه نمایش داده شده است:

جدول ۷: تحلیل کوواریانس آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی زوجین متعارض

ضریب اتا	Sig	F	(MS)	(df)	(SS)	(Source)
۰/۶۹۹	۰/۰۰۱	۴۶/۳۶	۴۵/۶۵	۱	۴۵/۶۴۵	پس‌آزمون کارکرد جسمی
۰/۵۴۶	۰/۰۰۱	۲۵/۸۹	۶/۵۳۳	۱	۶/۵۳۳	پس‌آزمون اختلال نقش بخاطر سلامت جسمی
۰/۲۶۹	۰/۰۰۱	۷/۳۶	۲/۷۱۳	۱	۲/۷۱۳	پس‌آزمون اختلال نقش بخاطر سلامت هیجانی
۰/۲۲۷	۰/۰۲۵	۵/۸۷	۲۰/۶۷	۱	۲۰/۶۶۵	پس‌آزمون انرژی/خستگی
۰/۲۳۸	۰/۰۲۱	۶/۲۵	۲۱/۲۹	۱	۲۱/۲۸۵	پس‌آزمون بهزیستی هیجانی
۰/۴۶۶	۰/۰۰۱	۱۷/۴۶	۲۲/۳۱	۱	۲۲/۳۱	پس‌آزمون کارکرد اجتماعی
۰/۵۷۴	۰/۰۰۱	۲۶/۹۹	۳۶/۸۴	۱	۳۶/۸۳۶	پس‌آزمون درد
۰/۴۵۱	۰/۰۱۲	۶/۰۸	۱۳/۵۹	۱	۱۳/۵۹۱	پس‌آزمون سلامت عمومی
۰/۹۱۵	۰/۰۰۱	۲۱۵/۴	۲۱۲/۱۳۸	۱	۲۱۲/۱۳۸	گروه‌های مطالعاتی کارکرد جسمی
۰/۸۱۳	۰/۰۰۱	۸۶/۹۲	۲۱/۹۳۴	۱	۲۱/۹۳۴	گروه‌های مطالعاتی اختلال نقش بخاطر سلامت جسمی
۰/۶۴۷	۰/۰۰۱	۳۶/۶۲	۱۳/۴۹۳	۱	۱۳/۴۹۳	گروه‌های مطالعاتی اختلال نقش بخاطر سلامت هیجانی
۰/۴۶۵	۰/۰۰۱	۱۷/۴۰	۶۱/۲۵۶	۱	۶۱/۲۵۶	گروه‌های مطالعاتی انرژی/خستگی
۰/۷۷۱	۰/۰۰۱	۶۷/۳۶	۲۲۹/۴	۱	۲۲۹/۴	گروه‌های مطالعاتی بهزیستی هیجانی
۰/۴۹۸	۰/۰۰۱	۱۹/۸۷	۲۵/۳۹	۱	۲۵/۳۹	گروه‌های مطالعاتی کارکرد اجتماعی
۰/۳۴۲	۰/۰۰۱	۱۰/۴۰	۱۴/۱۹	۱	۱۴/۱۹	گروه‌های مطالعاتی درد
۰/۳۱۰	۰/۰۰۱	۸/۹۸	۲۹/۹۲	۱	۲۹/۹۲	گروه‌های مطالعاتی سلامت عمومی

از آنجایی که مقادیر آماره F ردیف پس‌آزمون تمامی متغیرها در سطح خطای قابل قبول (۰/۰۵) محاسبه شده است می‌توان نتیجه‌گیری نمود که پیش‌فرض خطی بودن رگرسیون همپراش و وابسته رعایت شده است.

نتایج آورده شده در ردیف گروه‌های مطالعاتی نشانگر نتیجه نهایی تحلیل کوواریانس می‌باشد. از آنجایی که تمامی مقادیر آماره F این ردیف‌ها در سطح اطمینان ۰/۹۵ به دست آمده است و اندازه ضریب اثر (اتا) در سطح بالایی قرار دارد نشانگر اختلاف معنادار بین میانگین گروه‌ها بوده بنابراین فرض صفر رد و فرض پژوهش تأیید می‌گردد. بنابراین باید پذیرفت که: آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی زوجین متعارض تأثیرگذار است.

آزمون فرضیه فرعی دوم: آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر حل تعارضات زناشویی زوجین متعارض تأثیرگذار است.

جدول ۸: بررسی پیش‌فرض همگنی واریانس‌ها با استفاده از آزمون لون

متغیر	آماره F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	Sig
سبک یکپارچگی	۰/۳۳۱	۱	۲۸	۰/۵۵۷۰
سبک اجتنابی	۱/۷۲۶	۱	۲۸	۰/۲۳۸
سبک مسلط	۰/۰۷۶	۱	۲۸	۰/۷۸۵
سبک مصالحه	۰/۴۵۶	۱	۲۸	۰/۵۰۵
سبک ملزم شده	۰/۲۸۳	۱	۲۸	۰/۵۹۹

همچنان که نتایج جدول نشان می‌دهد تمامی مقادیر مربوط به آماره F در تمامی گزینه‌ها در سطح خطای بالاتر از (۰/۰۵) به دست آمده و نشان از همگنی واریانس‌ها دارد.

جدول ۹: بررسی پیش فرض همگنی شیب خط رگرسیون

Sig	F	(MS)	(df)	(SS)	(Source)
۰/۵۳۶	۰/۶۴۳	۸/۰۴۴	۲	۱۶/۰۸۸	گروه×پیش‌آزمون سبک یکپارچگی
۰/۷۹۸	۰/۲۲۹	۲/۹۵۹	۲	۵/۹۱۸	گروه×پیش‌آزمون سبک اجتنابی
۰/۰۷۹	۲/۸۶۹	۱۹/۴۹۲	۲	۳۸/۹۸۵	گروه×پیش‌آزمون سبک مسلط
۰/۳۵۴	۱/۰۹۱	۳/۵۰۸	۲	۷/۰۱۶	گروه×پیش‌آزمون سبک مصالحه
۰/۳۹۱	۰/۹۸۳	۳/۲۲۹	۲	۶/۴۵۷	گروه×پیش‌آزمون سبک ملزم شده

از آنجایی که مقدار F تعامل بین تمامی متغیرهای هم‌پراش (Covariate) و مستقل فاقد معناداری بوده و در سطح خطایی بالاتر از (۰/۰۵) به دست آمده‌اند این نتیجه نشانگر آن است که شیب رگرسیون هر دو متغیر وابسته در سطوح مختلف متغیرهای مستقل متفاوت نیست که در این صورت شرط اصلی اجرای آزمون کوواریانس رعایت شده است. لذا فرض صفر رد نشده و نشانگر آن است که پیش‌فرض همگنی شیب رگرسیون رعایت شده است. آزمون فرضیه و پیش‌فرض ششم یعنی خطی بودن رگرسیون هم‌پراش و وابسته به صورت هم‌زمان اجرا شده است. نتایج هر دو در ادامه نمایش داده شده است:

جدول ۱۰: تحلیل کوواریانس آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر حل تعارضات زناشویی زوجین متعارض

ضریب اتا	Sig	F	(MS)	(df)	(SS)	(Source)
۰/۲۹۱	۰/۰۳۴	۱۴/۲۸۹	۲۷/۷۵۸	۱	۲۷/۷۵۸	پس‌آزمون سبک یکپارچگی
۰/۳۵۵	۰/۰۰۳	۳۲/۱۲۲	۸۱/۴۷۲	۱	۸۱/۴۷۲	پس‌آزمون سبک اجتنابی
۰/۳۷۶	۰/۰۱۸	۲۱/۹۰۰	۴۵/۰۱	۱	۴۵/۰۱	پس‌آزمون سبک مسلط
۰/۴۰۴	۰/۰۱۷	۲۷/۰۸۴	۵۱/۲۷۴	۱	۵۱/۲۷۴	پس‌آزمون سبک مصالحه
۰/۳۸۰	۰/۰۱۹	۲۰/۰۱۵	۴۰/۰۴۸	۱	۴۰/۰۴۸	پس‌آزمون سبک ملزم شده
۰/۵۶۹	۰/۰۰۶	۸/۶۹۷	۳۰/۵۷۹	۱	۳۰/۵۷۹	گروه‌های مطالعاتی سبک یکپارچگی
۰/۷۲۴	۰/۰۰۱	۱۶/۵۶۸	۸۰/۴۱۳	۱	۸۰/۴۱۳	گروه‌های مطالعاتی سبک اجتنابی
۰/۴۸۹	۰/۰۰۳	۱۵/۳۶۸	۴۲/۴۰۷	۱	۴۲/۴۰۷	گروه‌های مطالعاتی سبک مسلط
۰/۴۸۳	۰/۰۰۳	۱۵/۰۷۱	۳۱/۲۲۹	۱	۳۱/۲۲۹	گروه‌های مطالعاتی سبک مصالحه
۰/۳۷۳	۰/۰۳۲	۱۴/۶۳۲	۱۸/۶۳۴	۱	۱۸/۶۳۴	گروه‌های مطالعاتی سبک ملزم شده

از آنجایی که مقادیر آماره F ردیف پس‌آزمون تمامی متغیرها در سطح خطای قابل قبول (۰/۰۵) محاسبه شده است می‌توان نتیجه‌گیری نمود که پیش‌فرض خطی بودن رگرسیون هم‌پراش و وابسته رعایت شده است.

نتایج آورده شده در ردیف گروه‌های مطالعاتی نشانگر نتیجه نهایی تحلیل کوواریانس می‌باشد. از آنجایی که تمامی مقادیر آماره F این ردیف‌ها در سطح اطمینان ۰/۹۵ به دست آمده است و اندازه ضریب اثر (اتا) در سطح بالایی قرار دارد نشانگر اختلاف معنادار بین میانگین گروه‌ها بوده بنابراین فرض صفر رد و فرض پژوهش تأیید می‌گردد. بنابراین باید پذیرفت که:

آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر حل تعارضات زناشویی زوجین متعارض تأثیرگذار است.

آزمون فرضیه فرعی سوم: آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض تأثیرگذار است.

جدول ۱۱: بررسی پیش فرض همگنی واریانس‌ها با استفاده از آزمون لون

متغیر	آماره F	درجه آزادی ۱	درجه آزادی ۲	Sig
استقلال	۰/۰۶۵	۱	۲۸	۰/۸۰۰
تسلط بر محیط	۰/۰۵۴	۱	۲۸	۰/۸۱۷
ارتباط مثبت با دیگران	۰/۸۳۴	۱	۲۸	۰/۳۶۹
رشد شخصی	۰/۱۲۵	۱	۲۸	۰/۷۲۶
هدفمندی در زندگی	۲/۵۳	۱	۲۸	۰/۱۲۳
پذیرش خود	۰/۰۴۷	۱	۲۸	۰/۸۲۹

همچنان که نتایج جدول نشان می‌دهد تمامی مقادیر مربوط به آماره F در تمامی گزینه‌ها در سطح خطای بالاتر از (۰/۰۵) به دست آمده و نشان از همگنی واریانس‌ها دارد.

جدول ۱۲: بررسی پیش فرض همگنی شیب خط رگرسیون

(Source)	(SS)	(df)	(MS)	F	Sig
گروه×پیش‌آزمون استقلال	۳/۷۰۴	۲	۱/۸۵۲	۰/۶۷۳	۰/۵۲۱
گروه×پیش‌آزمون تسلط بر محیط	۱۶/۲۵۲	۲	۸/۱۲۶	۳/۴۳۱	۰/۰۵۲
گروه×پیش‌آزمون ارتباط مثبت با دیگران	۷/۶۸۲	۲	۳/۸۴۱	۰/۷۱۸	۰/۵۰۰
گروه×پیش‌آزمون رشد شخصی	۱۵/۶۴۹	۲	۷/۸۲۵	۲/۶۵	۰/۰۹۵
گروه×پیش‌آزمون هدفمندی در زندگی	۱/۵۹۶	۲	۰/۷۹۸	۰/۱۹۶	۰/۸۲۳
گروه×پیش‌آزمون پذیرش خود	۱۱/۸۶۴	۲	۵/۷۴۳	۱/۹۹۷	۰/۱۶۲

از آنجایی که مقدار F تعامل بین تمامی متغیرهای هم‌پراش (Covariate) و مستقل فاقد معناداری بوده و در سطح خطایی بالاتر از (۰/۰۵) به دست آمده‌اند این نتیجه نشانگر آن است که شیب رگرسیون هر دو متغیر وابسته در سطوح مختلف متغیرهای مستقل متفاوت نیست که در این صورت شرط اصلی اجرای آزمون کوواریانس رعایت شده است. لذا فرض صفر رد نشده و نشانگر آن است که پیش فرض همگنی شیب رگرسیون رعایت شده است. آزمون فرضیه و پیش فرض ششم یعنی خطی بودن رگرسیون همپراش و وابسته به صورت هم‌زمان اجرا شده است. نتایج هر دو در ادامه نمایش داده شده است:

جدول ۱۳: تحلیل کوواریانس آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض

(Source)	(SS)	(df)	(MS)	F	Sig	ضریب اتا
پس‌آزمون استقلال	۸۲/۳۰۴	۱	۸۲/۳۰۴	۳۰/۸۴	۰/۰۰۱	۰/۵۸۴
پس‌آزمون تسلط بر محیط	۵۰/۶۲۶	۱	۵۰/۶۲۶	۱۷/۵۱	۰/۰۰۱	۰/۴۴۳
پس‌آزمون ارتباط مثبت با دیگران	۴۹/۸۹۶	۱	۴۹/۸۹۶	۹/۵۷	۰/۰۰۱	۰/۳۰۳
پس‌آزمون رشد شخصی	۵۰/۹۸۶	۱	۵۰/۹۸۶	۱۵/۰۲	۰/۰۰۱	۰/۴۰۶
پس‌آزمون هدفمندی در زندگی	۹۲/۸۴۹	۱	۹۲/۸۴۹	۲۴/۶۰۹	۰/۰۰۱	۰/۵۲۸
پس‌آزمون پذیرش خود	۵۳/۵۳۹	۱	۵۳/۵۳۹	۱۷/۰۷	۰/۰۰۱	۰/۴۳۷

۰/۵۳۵	۰/۰۰۱	۲۵/۳۵۲	۶۷/۶۶۸	۱	۶۷/۶۶۸	گروه‌های مطالعاتی استقلال
۰/۳۲۴	۰/۰۰۴	۱۰/۶۴۶	۳۰/۵۵۴	۱	۳۰/۵۵۴	گروه‌های مطالعاتی تسلط بر محیط
۰/۲۳۸	۰/۰۱۵	۶/۸۸۸	۳۵/۹۱۳	۱	۳۵/۹۱۳	گروه‌های مطالعاتی ارتباط مثبت با دیگران
۰/۴۱۰	۰/۰۰۱	۱۵/۲۶۷	۵۱/۸۳۴	۱	۵۱/۸۳۴	گروه‌های مطالعاتی رشد شخصی
۰/۴۰۷	۰/۰۰۱	۱۵/۰۷۸	۵۶/۸۹	۱	۵۶/۸۹	گروه‌های مطالعاتی هدفمندی در زندگی
۰/۳۴۲	۰/۰۰۶	۱۲/۳۶۰	۴۱/۱۳	۱	۴۱/۱۳	گروه‌های مطالعاتی پذیرش خود

از آنجایی که مقادیر آماره F ردیف پس‌آزمون تمامی متغیرها در سطح خطای قابل قبول (۰/۰۵) محاسبه شده است می‌توان نتیجه‌گیری نمود که پیش‌فرض خطی بودن رگرسیون همپراش و وابسته رعایت شده است.

نتایج آورده شده در ردیف گروه‌های مطالعاتی نشانگر نتیجه نهایی تحلیل کوواریانس می‌باشد. از آنجایی که تمامی مقادیر آماره F این ردیف‌ها در سطح اطمینان ۰/۹۵ به دست آمده است و اندازه ضریب اثر (اتا) در سطح بالایی قرار دارد نشانگر اختلاف معنادار بین میانگین گروه‌ها بوده بنابراین فرض صفر رد و فرض پژوهش تأیید می‌گردد. بنابراین باید پذیرفت که: آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض تأثیرگذار است.

بحث و نتیجه‌گیری

فرضیه اصلی: آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض تأثیرگذار است.

نتایج بدست آمده از سنجش این فرضیه که با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری انجام شده نشان داد آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری باعث بهبود کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض شده است.

نتیجه تحقیقات پیشین از جمله نامنی و دهمرده (۱۳۹۹)، معصومی (۱۳۹۸)، احمدی‌تبار، مکوندی و سودانی (۱۳۹۷)، موسوی (۱۳۹۶)، فریدی (۱۳۹۵)، ایزدی، مزیدی، داودی و مهرابی زاده (۱۳۹۵)، حیدرنیا و مامی (۱۳۹۵)، آهنگریان و شایسی‌زاد (۱۳۹۴)، نافیان دهکردی (۱۳۹۳)، رستم‌اوغلی، پورعبدل‌سالاری‌فر و نریمانی (۱۳۹۳)، براتیان (۱۳۹۲)، خیام نکویی، یوسفی و منشی (۱۳۸۹)، سودانی، شهریاری و شفیع‌آبادی (۱۳۸۸)، چانگ‌یو (۲۰۲۰)، وینسنت، ویشیز و گری (۲۰۲۰)، پارکوور، متریک، پارکوور و گریفن-اسمیت (۲۰۲۰)، فوکویا (۲۰۱۹)، مک لندن، مک لندن و پتر (۲۰۱۹)، جونز و همکاران (۲۰۱۹)، هانسون و لندبلند (۲۰۱۸)، گلدنبرگ و گلدنبرگ (۲۰۱۸)، ورثینگتون و همکاران (۲۰۱۷)، جنیا مک کلمان و همکاران (۲۰۱۷)، برنارد (۲۰۱۶)، چن، چان و تامپسون (۲۰۱۵) و گامریو و همکاران (۲۰۱۴) با نتیجه فوق همخوانی دارد و آن را تأیید می‌کنند.

1. Chang Yoo 6

1. Vincent, Wishes & Grey 7

1. Parkover, Metric, Parkour and Griffin-Smith

1. Fukuyama 9

2. McLandon, McLendon and Peter

2. Jones et al 1

2. Hanson & landbland 2

2. Goldenberg and Goldenberg 3

2. Worthington et al 4

2. Jenny McClelman et al 5

2. Bernard 6

در تبیین این نتیجه می‌توان به هدف رویکرد ساختاری اشاره کرد. در رویکرد ساختاری اعتقاد بر این است که شناخته‌ها، هیجانها و رفتارها با یکدیگر در تعامل هستند؛ لذا تغییر شناخت موجب تغییر هیجان و رفتار و تغییر هیجان و رفتار موجب تغییر شناخت و افکار می‌شود و تعامل این سه حوزه روابط اعضای خانواده را تنظیم می‌کند. در این رویکرد بر این موضوع تأکید می‌شود که اعضای خانواده به‌طور همزمان بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند و از هم تأثیر می‌پذیرند؛ رفتار یک عضو خانواده، رفتارها، شناختها و هیجان‌های دیگر اعضای خانواده را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد که این موجب ایجاد رفتارها، هیجان‌ها و شناختهای واکنشی جدیدی در خود فرد می‌شود. با توجه به تحقیقات ذکر شده اثربخشی آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بارها مورد تأیید قرار گرفته است که می‌توان علت آن را در محتوا و برنامه این رویکرد جستجو کرد. طرفداران این رویکرد برای سنجش خانواده عمدتاً می‌کوشند به ساختار و الگوهای تبدیلی جاری آن توجه کنند. آنها به بستر و زمینه اجتماعی که رفتار بد کار خود را در آن نشان می‌دهد، عنایت خاصی دارند. به همین دلیل موضوع اصلی آنها در ارزیابی هر خانواده عبارت است از سازمان مرتبه‌ای خانواده، توانایی خرده نظام‌ها در اجرای کارکردهای خود، اتحادها و تبانی‌های احتمالی خانواده، نفوذپذیری مرزهای فعلی و انعطاف‌پذیری یا انعطاف‌پذیری آن در برآورد ساختن نیازهای همه اعضا در شرایط مقتضی. از سوی دیگر، ساخت‌گرایان به این موضوع علاقمند هستند که انعطاف‌پذیری خانواده در تطبیق با تغییرات رشدی و نیز بحران‌های موقعیتی غیرمنتظره چقدر است و اعضای خانواده تا چه اندازه به خوبی یا به سادگی می‌توانند برای حل تعارض به یکدیگر بپیوندند. بنابراین تأثیر مثبت و معنادار آموزش مداخلات خانواده درمانی-ساختی به شیوه گروهی بر بهبود کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روان‌شناختی زوجین متعارض شهر اراک قابل توجه است.

فرضیه فرعی اول: آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی زوجین متعارض تأثیرگذار است.

نتایج بدست آمده از سنجش این فرضیه که با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری انجام شده نشان داد آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری باعث بهبود کیفیت زندگی زوجین متعارض شده است.

احمدی‌تبار، مکوندی و سودانی (۱۳۹۷)، ایزدی، مزیدی، داودی و مهرابی زاده (۱۳۹۵)، رستم‌اوغلی، پورعبدل‌سالاری فر و نریمانی (۱۳۹۳)، براتیان (۱۳۹۲)، خیام نکویی، یوسفی و منشی (۱۳۸۹)، پارکور، متریک، پارکور و گرین-اسمیت (۲۰۲۶)، فوکویا (۲۰۱۹) و گامریو و همکاران (۲۰۱۴) با نتیجه فوق همخوانی دارد و آن را تأیید می‌کنند.

در تبیین این نتیجه می‌توان گفت یکی از اهداف نظریه ساختی مطرح ساختن انتظارات زوجین از همسرانشان و به بحث گذاشتن این انتظارات می‌باشد تا از این طریق همکاری بین آنان افزایش یابد، بدیهی است که اجرای این جلسات باعث افزایش همکاری زوجین شود. توجه به کیفیت زندگی و سلامت روان‌شناختی افراد، از جمله مهمترین موضوعات مطرح در روان‌شناسی مثبت‌نگر است (اسکالاک و همکاران، ۲۰۱۲). در رویکرد ساختاری برای رفاه اعضا بر سه عامل تأکید وحدت سیستم خانواده، سلسه مراتب سازمانی خانواده و استقلال عملکرد سیستم‌ها می‌شود. این رویکرد با ورود به سیستم خانواده و هماهنگی با سازمان خانواده، خانواده را با روش خود تطبیق می‌دهد و هدف تسهیل در رسیدن به ارتباط است. هدف این درمان هماهنگی مشاور با خانواده از جمله الگوهای زبانی آنها بوده و مشاور تجربیات خود را متناسب با بحث و حرف‌های خانواده ارائه می‌دهد و خلاصه آنکه با خانواده قاطی می‌شود و از خانواده می‌خواهد که وی را عضوی دائم تلقی کنند تا او برای آنها، مشکلات و مواردی که آنها به بن بست رسیده‌اند، حل کند و جایگزین سازد. او خانواده را به سمتی رهنمود می‌کند که احساس امنیت کنند و راه‌های موثری را برای حل مشکل بیابند، در نتیجه این روش، بر بهبود کیفیت زندگی خانواده که شامل مؤلفه‌های کارکرد جسمی، سلامت جسمی، سلامت هیجانی، انرژی/خستگی، بهزیستی هیجانی، کارکرد اجتماعی، درد و سلامت عمومی

² . Chen, Chan and Thompson ⁷

² . Gamrio et al ⁸

² . Parkover, Metric, Parkour and Griffin-Smith ⁹

³ . Fukuyama ⁰

³ . Gamrio et al ¹

است می‌شود.

فرضیه فرعی دوم: آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر حل تعارضات زناشویی زوجین متعارض تأثیرگذار است. نتایج بدست آمده از سنجش این فرضیه که با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری انجام شده نشان داد آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری باعث بهبود حل تعارضات زناشویی زوجین متعارض شده است. در این راستا نتایج نامنی و دهمرده (۱۳۹۹)، معصومی (۱۳۹۸)، احمدی‌تبار، مکوندی و سودانی (۱۳۹۷)، موسوی (۱۳۹۶)، فریدی (۱۳۹۵)، ایزدی، مزیدی، داودی و مهرابی زاده (۱۳۹۵)، حیدرنیا و مامی (۱۳۹۵)، آهنگریان و شاپوسی‌زاد (۱۳۹۴)، نافیان دهکردی (۱۳۹۳)، رستم‌اوغلی، پورعبدالسالاری‌فر و نریمانی (۱۳۹۳)، براتیان (۱۳۹۲)، خیام نکویی، یوسفی و منشئی (۱۳۸۹)، سودانی، شهرپاری و شفیع‌آبادی (۱۳۸۸)، چانگ‌یو (۲۰۲۶)، وینسنت، ویشیز و گری (۲۰۲۶)، پارکور، متریک، پارکور و گرین-اسمیت (۲۰۲۶)، فوکویا (۲۰۱۹)، مک لندن، مک لندن و پتر (۲۰۱۹)، جونز و همکاران (۲۰۱۹)، هانسون و لندبلند (۲۰۱۸)، گلدنبرگ و گلدنبرگ (۲۰۱۸)، ورثینگتون و همکاران (۲۰۱۷)، جنیا مک کلمان و همکاران (۲۰۱۷)، برنارد (۲۰۱۶)، چن، چان و تامپسون (۲۰۱۵) و گامریو و همکاران (۲۰۱۴) با نتیجه فوق همسو می‌باشد.

نتیجه فرضیه بیان می‌کند که رویکرد خانواده درمانی ساختی باعث افزایش حل تعارضات زناشویی زوجین متعارض شده است. یعنی با اجرای روش درمانی ساختاری نشان داده شد که اجرای الگوی خانواده درمانی ساختاری موجب افزایش سبک مقابله با تعارض سبک یکپارچه و سبک مصالحه و کاهش نمره سبک مقابله با تعارض مسلط، اجتنابی و ملزم شده می‌شود. سبک مقابله با تعارض مبنی بر همکاری و سازش (یکپارچه و مصالحه) رابطه مثبتی با کیفیت زندگی زناشویی دارد و افرادی که از سبک یکپارچه استفاده می‌کنند، از هوش هیجانی بالاتری برخوردارند. زوجین موثق (یکپارچه) از تعاملات مثبت بیشتری مثل شوخی، محبت، اعتماد و پذیرش و گشودگی استفاده می‌کنند و با احترام و توجه به نظرات و عقاید یکدیگر گوش می‌کنند و در بحث کردن هم را درک می‌کنند. با در نظر گرفتن این فرض که سبک‌های مقابله با تعارض اکتسابی هستند و زوج درمانی یکی از روش‌های مؤثر در بهبود مهارت‌های مدیریت تعارض است و با توجه به اینکه خانواده درمانی ساختاری توجه خاصی به الگوهای تبادلی خانواده دارد و ساختارگرایان به این موضوع علاقمند هستند که انعطاف‌پذیری خانواده در تطبیق با تغییرات رشدی و نیز بحران‌های موقعیتی غیرمنتظره چقدر است و اعضای خانواده تا چه اندازه به خوبی یا به سادگی می‌توانند برای حل تعارض به یکدیگر بپیوندند (۳۵)؛ و نیز تأکید بر بازسازی خانواده بر اساس مرزسازی، طرح و حل تعارضات زیر منظومه‌های زناشویی، تصحیح الگوهای رفتاری و ارتباطی مختل دارند و با ایجاد مرز مشخص بین زیرمنظومه‌ها این امکان را فراهم می‌کند تا بدون دخالت سایر زیر منظومه‌ها امکان مذاکره و عمل کردن به صورت یک گروه برای زن و شوهر فراهم گردد. می‌توان نتیجه گرفت که فراهم کردن فرصت‌های جدید یادگیری نحوه تعامل باعث افزایش سبک مقابله با تعارض یکپارچه و مصالحه در گروه نمونه شده است.

3 . Chang Yoo	2
3 . Vincent, Wishes & Grey	3
3 . Parkover, Metric, Parkour and Griffin-Smith	4
3 . Fukuyama	5
3 . McLendon, McLendon and Peter	6
3 . Jones et al	7
3 . Hanson & landbland	8
3 . Goldenberg and Goldenberg	9
4 . Worthington et al	0
4 . Jenny McClelman et al	1
4 . Bernard	2
4 . Chen, Chan and Thompson	3
4 . Gamrio et al	4

فرضیه فرعی سوم: آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر بهزیستی روانشناختی زوجین متعارض تأثیرگذار است. نتایج بدست آمده از سنجش این فرضیه که با استفاده از آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیری انجام شده نشان داد آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری باعث افزایش بهزیستی روانشناختی و ابعاد آن در زوجین متعارض شده است. در این راستا نتایج نامی، گلشن، فرازی، کشاورز افشار(۱۳۹۷)، پارکوور، متریک، پارکوور و گرین-اسمیت(۲۰۲۴)، گلدنبرگ و گلدنبرگ(۲۰۱۸)، ورثینگتون و همکاران(۲۰۱۷)، جنیا مک‌کلیمان و همکاران(۲۰۱۷) و برنارد(۲۰۱۶) با نتیجه فوق همسو می‌باشد.

در تبیین اثربخشی آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری آموزشی می‌توان گفت از جمله فنونی که در این بسته استفاده شده تن‌آرامی پیشرونده است که اثربخشی آن در کاهش استرس و اضطراب ثابت شده است. لازم به ذکر است که بهزیستی روانشناختی دارای مؤلفه‌های پذیرش خود و روابط مثبت با دیگران و زیرمقیاس خودمختاری و تسلط بر محیط و زندگی هدفمند و رشد فردی است. بخشش از فنون آموزش هوش معنوی است که زندگی هدفمند را برای زوجین متعارض به ارمغان می‌آورد. وقتی در این بسته آموزشی فنون تنظیم هیجان به مراقبان آموزش داده شد بدیهی است نتیجه آن به ایجاد ارتباط مثبت با دیگران و تسلط بر محیط و نهایت به رشد فردی انسان منجر می‌شود.

نتیجه‌گیری نهایی

نتایج این بررسی نشان داد که هم فرضیه اصلی و هم سه فرضیه فرعی تحقیق مورد تأیید قرار گرفته‌اند یعنی آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روانشناختی زوجین متعارض مثبت و معنادار بوده است. بنابراین، یافته‌های پژوهش حاضر را می‌توان این آموزش را در جهت ارتقاء و بهبود کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روانشناختی زوجین متعارض بکار گرفت.

پیشنهادات تحقیق

پیشنهادات پژوهشی

- ۱- پیشنهاد می‌شود که پژوهشی تطبیقی برای مقایسه اثربخشی درمان‌های رفتاری شناختی و خانواده درمانی ساختاری صورت گیرد تا مزایا و نقاط قوت این شیوه‌های درمانی در مقایسه با هم معلوم شود.
- ۲- همچنین پیشنهاد می‌شود که پژوهشی با موضوع مشابه این پژوهش بر روی دیگر خانواده‌ها و سوابق ازدواج بالاتر و یا پایین‌تر به منظور مقایسه یافته‌های پژوهش حاضر انجام گیرد.
- ۳- به پژوهشگران توصیه می‌گردد نظیر چنین تحقیقاتی را با روش علی-مقایسه‌ای در بین مردان و زنان دارای تعارض زناشویی و بدون آن انجام دهند.
- ۴- به پژوهشگران پیشنهاد می‌گردد شبیه موضوع حاضر را در سایر زوجین در گروه‌ها و اقشار مختلف جامعه انجام داده و نتایج پژوهش را با نتایج پژوهش حاضر مقایسه نمایند. یعنی در پژوهش‌های مشابه، نقش جنسیت حتماً به عنوان یک متغیر واسط در نظر گرفته شده و نتایج را در بین زنان و مردان با یکدیگر مقایسه نمایند.
- ۵- بهتر است در پژوهش‌های آتی به جای استفاده از پرسشنامه که احتمال کتمان واقعیت در آن وجود دارد از فرم درجه بندی رفتار یا مصاحبه برای اندازه‌گیری تعارض زناشویی استفاده گردد.

4 . Parkover, Metric, Parkour and Griffin-Smith

4 . Goldenberg and Goldenberg⁶

4 . Worthington et al ⁷

4 . Jenny McClelman et al ⁸

4 . Bernard ⁹

پیشنهادات کاربردی

براساس نتایج برگرفته از فرضیه اصلی تحقیق که نشان داد آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روانشناختی زوجین متعارض مثبت و معنادار بوده است، به مراکز مشاوره خانواده توصیه می‌شود برای ارتقاء مطلوبیت کیفیت زندگی، حل تعارضات زناشویی و بهزیستی روانشناختی زوجین متعارض از آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بهره بگیرند.

الف) منابع فارسی

۱. آزاد، حسین. (۱۳۹۸). آسیب‌شناسی روانی. تهران: انتشارات بعثت.
۲. -آهنگریان، زهرا؛ شایسی‌زاد، سعید. (۱۳۹۴). اثربخشی خانواده درمانی مبتنی بر فنون ساختاری سبک مینوچین بر رضایت زناشویی و رضایت از زندگی زوجین، دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران.
۳. -ابراهیمی، لقمان؛ حیدری، رقیه. (۱۳۹۹) پیش‌بینی گرایش به طلاق عاطفی براساس ویژگی‌هایی شخصیتی، باورهای فراشناختی و بلوغ عاطفی زوجین. فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره. ۱۳۹۹، ۱۹ (۷۴): ۶۱-۳۶.
۴. اتکینسون، ریتال؛ اتکینسون، ریچاردسی؛ هیلگارد، ارنست آر. (۱۹۷۳). زمینه روانشناسی هیلگارد (جلد دوم). ترجمه: براهنی، بیرشک، بیک، زمانی، شهرآرای، کریمی، گاهان و محی‌الدین. (۱۳۸۸). تهران: انتشارات رشد.
۵. -احمدی‌تبار، سیدمرتضی؛ مکوندی، بهنام؛ سودانی؛ منصور. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش خانواده به شیوه شناختی- رفتاری (CBT) بر سازگاری زناشویی، تاب‌آوری و کیفیت‌زندگی زوجین. مقاله: علمی پژوهشی. دانشگاه آزاد اسلامی اهواز، اهواز، ایران.
۶. -بارکر، فیلیپ. (۱۹۸۶). خانواده درمانی پایه. ترجمه: محسن دهقانی و زهره دهقانی (۱۳۸۲). تهران: انتشارات رشد.
۷. -براتیان، امین. (۱۳۹۲). بررسی اثربخشی آموزش خانواده درمانی ساختاری بر بهبود عملکرد خانواده و کیفیت زندگی زوجین. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره خانواده. کتابخانه مرکزی -تالار اطلاع رسانی شماره ثبت: ۶۰۷۲۲.
۸. -براتی، طاهره. (۱۳۹۹). تأثیر تعارضات زناشویی بر روابط متقابل زن و شوهر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره چاپ نشده، دانشگاه آزاد اسلامی رودهن.
۹. -پرندین، شیما؛ عارفی، مختار؛ حسینی، سعیده‌سادات؛ عظیمی، ناهید. (۱۳۹۹). پیش‌بینی طلاق عاطفی براساس سبک‌های کنترل تعارض و سرسختی روانشناختی در زوجین. فصلنامه تعالی مشاوره و روان درمانی. دوره ۹، بهار ۹۹. صفحات ۴۷-۵۷.
۱۰. -حیدرنیا، علی؛ مامی، شهرام. (۱۳۹۵). اثربخشی خانواده درمانی مبتنی بر فنون ساختاری سبک مینوچین و بوئن بر رضایت زناشویی زوجین. دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش در مدیریت، اقتصاد، علوم انسانی. شماره رکورد: ۵۶۵۷۸.
۱۱. -خان‌محمدی، ذبیح‌اله؛ بزازیان، سعیده؛ امیری مجد، مجتبی؛ قمری، محمد. (۱۳۹۷). پیش‌بینی طلاق عاطفی بر اساس نیازهای بنیادین روانشناختی، انتظارات زناشویی و عملکرد خانواده. روانشناسی خانواده. دوره ۵، شماره ۱، ۱۳۹۷. ۷۱-۹۳.
۱۲. دلاور، علی. (۱۳۹۷). روش‌های تحقیق در روان‌شناسی و علوم تربیتی، تهران: انتشارات دانشگاه پیام نور.
۱۳. دواس، دی. ای. (۱۳۹۵). پیمایش در تحقیقات اجتماعی، ترجمه هوشنگ نایی، تهران: نی.

۱۴. -دهقان، فاطمه. (۱۳۹۸). مقایسه تعارضات زناشویی زنان متقاضی طلاق با زنان مراجعه کننده برای مشاوره زناشویی. پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه تربیت معلم.
۱۵. -رستم اوغلی، زهرا؛ پورعبدل، سعید، سالاری فر، المیرا؛ نریمانی، محمد. (۱۳۹۳). اثربخشی خانواده‌درمانی ساختی بر ارتقای کیفیت زندگی زوجین. اولین کنگره ملی روانشناسی خانواده گامی در ترسیم الگوی مطلوب خانواده - ۱۳۹۳.
۱۶. -روحی، مریم. (۱۳۹۸). رابطه بین تعارضات زناشویی والدین با کمرویی نوجوانان ۱۳-۱۱ ساله شهر همدان. پایان نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان.
۱۷. روزنهان، دیوید ال؛ سلیگمن، مارتین ای. پی. (۱۹۹۹). روانشناسی ناپهنجاری- آسیب شناسی روانی. ج ۲، مترجم: یحیی سید محمدی، (۱۳۹۰). تهران: نشر ارسباران.
۱۸. ساینکتون، اندورا. (۲۰۰۰). بهداشت روانی. ترجمه: حمیدرضا حسین شاهی برواتی (۱۳۸۸)، تهران: نشر روان.
۱۹. ساعتچی، محمود. (۱۳۹۸). آزمون‌های روان‌شناختی. تهران: انتشارات ویرایش
۲۰. -سودانی، منصور؛ شهریاری، یونس؛ شفیع‌آبادی، عبدالله. (۱۳۸۸). اثربخشی آموزش خانواده درمانی ساختی به شیوه گروهی بر کاهش تعارضات زناشویی زوجین ارجاعی به شعب شورای حل اختلاف شهرستان باغملک. نشریه یافته‌های نو در روان‌شناسی (روان‌شناسی اجتماعی). دوره ۴، پاییز ۱۳۸۸. شماره ۱۲؛ از صفحه ۷ تا صفحه ۲۵.
۲۱. سیف، علی‌اکبر. (۱۳۹۷). روان‌شناسی پرورشی. تهران: انتشارات آگاه.
۲۲. شارف، ریچارد. اس. (۲۰۱۰). نظریه‌های روان‌درمانی و مشاوره. ترجمه: مهرداد فیروزبخت. (۱۳۹۰). تهران: رسا.
۲۳. شاملو، سعید. (۱۳۹۷). مکتب‌ها و نظریه‌ها در روان‌شناسی شخصیت. تهران: انتشارات رشد.
۲۴. شفیع‌آبادی، عبدالله. (۱۳۹۷). نظریه‌های مشاوره و روان‌درمانی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.
۲۵. -شفیعی‌نیا، منصوره. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر مهارت‌های حل تعارضات زناشویی بر روابط متقابل زن و شوهر. پایان‌نامه کارشناسی ارشد مشاوره، تهران، دانشگاه الزهراء.
۲۶. -علیزاده، پگاه. (۱۳۹۸). رابطه بین نگرش به عشق با تعارض‌های شناختی و عاطفی زوجین ناخرسند شهر همدان. پایان نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد همدان.
۲۷. کدیور، پروین. (۱۳۹۶). روان‌شناسی تربیتی. تهران: نشر دانشگاهی.
۲۸. گنجی، حمزه. (۱۳۹۸). روان‌شناسی عمومی. تهران: انتشارات نشر دانا.
۲۹. -گودرزی، محمود؛ شیری، فاطمه، محمودی، بختیار. (۱۳۹۷). اثربخشی آموزش مؤلفه‌های خانواده درمانی شناختی- رفتاری بر تعارض والد-فرزندی و تعارض زناشویی. فصلنامه روانشناسی کاربردی. دوره ۱۲، شماره ۴ - شماره پیاپی ۴. زمستان ۱۳۹۷. صفحه ۵۳۱-۵۵۱.
۳۰. لطف‌آبادی، حسین. (۱۳۹۸). روان‌شناسی رشد (۲). تهران: انتشارات سمت.
۳۱. -محمدپور، احمدرضا. (۱۳۹۸). مدیریت تعارض همسران. مشهد: انتشارات آهنگ قلم.
۳۲. نادری، عزت‌الله؛ سیف‌نراقی، مریم. (۱۳۹۷). روش‌های تحقیق در علوم انسانی، تهران: بعثت.
۳۳. -نافیان دهکردی، معصومه. (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش مؤلفه‌های رویکرد ساختاری بر کیفیت زناشویی، حل تعارض و حل مسئله زوجین. پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی. دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
۳۴. -نامنی، ابراهیم؛ گلشن، حمیدرضا؛ فرازی، زهرا؛ کشاورز افشار، حسین. (۱۳۹۷). اثربخشی خانواده‌درمانی ساختی بر تغییر سبک‌های مقابله با تعارض و افزایش سازگاری زوجین. فصلنامه پرستار و پزشک در رزم. شماره بیستم/ سال ششم/ پاییز ۹۷. ۶-۱۷.

۳۵. -نامنی، ابراهیم؛ دهمرده، مریم. (۱۳۹۹). اثربخشی خانواده درمانی ساختاری بر راهبردهای مقابله‌ای، انسجام و انطباق‌پذیری خانواده در زوجین دارای ناراضی‌تی زناشویی. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی. دانشگاه علامه طباطبائی. سال یازدهم، شماره ۴۴، زمستان ۱۳۹۹، ص ۱۸۷ تا ۲۱۸.
۳۶. -هالفورد، د.ک. (۲۰۱۰). زوج‌درمانی کوتاه‌مدت. ترجمه مصطفی تبریزی، مزده کاردانی و فروغ جعفری (۱۳۹۳)، تهران: فرا روان.
۳۷. هومن، حیدرعلی. (۱۳۹۷). استنباط آماری در پژوهش رفتاری. تهران: سمت.

(ب) منابع انگلیسی

38. -Chang Yoo, S.L.(2020). Family background and marital satisfaction of newlyweds. Generational transmission of relationship interaction patterns. Unpublished master's thesis, colifornia stat university.
39. -Cheng, S.Y., Lin, P.C., Chang, Y.K., Lin, Y.K., Lee, P.H., Chen, S.R. (2019). Sleep quality mediates the relationship between work-family conflicts and the self-perceived health status among hospital nurses. *Journal of nursing management*, 27 (2):381-387.
40. -Hansson, K., & Lundbland, A.(2018). Couple therapy effectiveness, of treatment and long-term follow up. *Journal of family therapy*, 28, 136-152.
41. -Johnson, M.D., Cohan, L.C., Pavial, J., Laurence, E., Rogg, R.D., & Karney, B.R. (1999). *Clinical Psychology*. 73, 1. pp. 120-37.
42. -Sadock, B.j.M.D., Sadock, V.A., & Caplan, M.D.(2003). *Synopsis of psychiatry behavioral sciences and clinical psychiatry*. 9th edition. John Wiley and sons, New York.
43. -Thompson, G.L., & Rudolph, L.B.(2002). *Counseling children*, 6th edition. Wadsworth.
44. -Vincent, J.P., Wishes, R.L. & Grey, R. (2020). A behavioral analysis of problem solving in distressed marriage and stranger dyads. *Behavior Therapy*, 6, 4: 475-487.